

УДК 616–053.5+502.1(477–37)

СУЧАСНІ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ЗАХВОРЮВАНІСТЬ ПІДЛІТКІВ

Щудро С.А.

Дніпропетровська державна медична академія

Резюме. Техногенний пресинг в сучасних умовах зумовлює екологічні проблеми в промислових регіонах. Значне техногенне забруднення детермінує екологічно зумовлені захворювання: органів дихання, системи кровообігу, сечостатевої системи, шкіри та підшкірної клітковини, вуха та сосочковидного відростку.

Ключові слова: техногенне забруднення, екологічно зумовлені захворювання

Зміцнення стану здоров'я можливе лише при ефективному використанні цілеспрямованих регіональних сучасних технологій організації медичної допомоги та управлінських рішень. Регіональний підхід дає змогу визначити природу та характер патологічних станів організму, факторів їх ризику і обґрунтувати відповідні програми їх подолання або зменшення шкідливого впливу. У формуванні здоров'я зростаючого покоління провідну роль грають екологічні умови їх мешкання та навчання [1-3]. Саме тому аналіз регіональних особливостей навколишнього середовища та стану здоров'я населення слід вважати пріоритетною складовою цілісного вирішення актуальних питань охорони здоров'я. Мета дослідження полягала у визначенні сучасних регіональних аспектів впливу екологічних факторів на захворюваність підлітків.

Матеріал і методи

Матеріалами досліджень слугували щорічні збірники статистичних показників діяльності лікувально-профілактичних закладів України та Дніпропетровського регіону за період 2003-2006 рр. Усі показники захворюваності та поширеності хвороб серед підліткового населення розраховувались на 10 тис. Проаналізовано 25,6 тис. проб атмосферного повітря, 2,1 тис. проб питної водопровідної води, 1,3 тис. проб ґрунту. Статистичну обробку результатів проводили у пакеті статистичного аналізу MedStat із застосуванням методів описової статистики множинних та парних порівнянь.

Результати та їх обговорення

У екологічно-проблемному регіоні видобувається більше 50 % державного видобутку різних корисних копалин. Питома вага викидів

шкідливих речовин в атмосферне повітря від підприємств металургії складає 72,1 %, електроенергетики – 18,0 %, вугільної галузі – 5,0 %, хімічної та нафтохімічної промисловості – 0,33 %, сільського господарства – 0,1 %. Щільність забруднюючих викидів на душу населення в 2,9 рази перевищує середньореспубліканські, а на один км² – в 4 рази (27,6 т). Найзначнішими забруднювачами атмосферного повітря є окис вуглецю – 135,9 кг/душу, сірчистий ангідрид – 42,4 кг/душу, тверді речовини – 37,8 кг/душу, оксиди азоту – 15,9 кг/душу. Питома вага нестандартних проб води водоймищ у місцях водокористування складала 62,4-65,1 % за бакпоказниками, і 14,7-22,0 % за фізико-хімічними показниками. Питна вода протягом 1997-2005 рр. у 1,4-2,5 % відхилялась від бактеріологічних нормативів.

Порівняльний аналіз поширеності хвороб серед підліткового населення з республіканськими даними показав, що у екологічно-проблемному регіоні загальний рівень був вищим на 816,4 вип./10 тис. населення. Вищою також була поширеність у 9-ти класах хвороб. Особливо значне перевищення рівня у промисловому регіоні зареєстровано серед хвороб сечостатевої системи (на 36,1 %), системи кровообігу (на 16,8 %), вуха та соскоподібного відростку (на 14,5 %). Менша поширеність в порівнянні з республіканськими даними зафіксовано у 8-ми класах хвороб. В першу чергу це стосується таких класів: хвороб ендокринної системи (на 33,1 %), новоутворень (на 27,5 %), нервової системи (на 16,8 %) і психічних розладів (на 16,7 %).

Порівняльним аналізом захворюваності підлітків встановлено, що загальний рівень виникнення нових випадків хвороб був вищим у екопроблемному регіоні на 1129,7 вип./10 тис. В ньому вищим був рівень у 9-ти класах. Найбільші перевищення республіканського рівня зареєстровано у хвороб сечостатевої системи (на 48,1 %), вуха та соскоподібного відростку (на 32,2 %), ока та його придаткового апарату (на 21,0 %), органів дихання (на 18,8 %) і системи кровообігу (на 16,7 %). Менша захворюваність зафіксована у семи класах хвороб. Так, значно меншим був рівень психічних розладів (на 50,9 %), хвороб ендокринної системи (на 32,8 %), новоутворень (на 28,9 %) і вроджених аномалій (на 24,0 %).

До специфічних рис екологічно-проблемного регіону відноситься наявність групи з чотирьох класів хвороб (органів дихання, сечостатевої системи, шкіри та підшкірної клітковини, ока та його придаткового апарату), яка перевищує аналогічні хвороби в середньому по республіці на 20,2 % і складає 71,4 % всіх випадків нових захворювань.

Аналізом порівняльної структури поширеності хвороб встановлена більша питома вага трьох класів хвороб у екопроблемному регіоні в порівнянні з республіканськими даними. Це стосується хвороб органів дихання і сечостатевої системи, а також вагітності, пологів та післяпологового періоду. У республіці більша питома вага також у трьох класах (хвороби ендокринної та нервової систем, органів травлення). В інших класах питома вага хвороб в структурі практично однакова. При цьому слід відмітити, що за рахунок різноспрямованості співвідношень між хворобами більш значимими були відмінності у їх рангових місцях. Зокрема, у екологічно проблемному регіоні вищі місця займали хвороби ока та його додаткового апарату, вуха та соскоподібного відростку, сечостатевої системи та вагітності в порівнянні з республікою. Нижчі місця займали хвороби крові та кровотворних органів, ендокринної та нервової систем, психічні розлади.

Порівняльна структура первинної захворюваності мала аналогічний характер. Так, в екопроблемному регіоні вища питома вага хвороб сечостатевої системи і вагітність, а нижчою була питома вага хвороб ендокринної системи, органів травлення і психічних розладів. У екологічно проблемному регіоні вищі рангові місця займали хвороби нервової і сечостатевої систем, ока та його додаткового апарату, інфекційні та паразитарні хвороби. При цьому на відносно нижчих місцях знаходилися хвороби шкіри та підшкірної клітковини, травми та отруєння.

При порівнянні рангових місць поширеності та захворюваності встановлено, що явища прямої та зворотної інверсії практично не відрізнялися між екологічно проблемним регіоном і республікою. При цьому дещо більш вираженими вони були в республіці. Встановлені нами високі рівні поширеності та захворюваності підліткового населення співпадають з даними інших авторів [1]. Зокрема, поширеність хронічного отиту складала 1522,3 вип./100 тис., хвороб мигдаликів і аденоїдів – 1620,9 вип./100 тис., гастриту і дуоденіту – 704,8 вип./100 тис. У структурі захворюваності дітей, які проживають у забрудненому атмосферному повітрі переважають серцево-судинні захворювання, бронхолегенева та ЛОР-патологія, алергічні хвороби. С техногенно забрудненим довкіллям також пов'язані економічні ризики для здоров'я. Так, за даними Комісії Євросоюзу збитки здоров'я від атмосферних забруднень складають у Великій Британії 1,75 % сумарного внутрішнього валового продукту, у Італії – 4,41 %, Германії – 2,73 %.

Отже, у екопроблемному регіоні існують екологічні зумовлені хвороби. Звідки витікає гігієнічний принцип СГМ – первинна профілактика екозалежних захворювань. Він базується на наступних положеннях: екопатогенетична детермінованість донозологічних станів і захворюваності, причинно-наслідковий взаємозв'язок сумарних техногенних забруднень або перевищення ГДК окремими екотоксикантами з поширеністю функціональної і клінічної патології, обумовленість специфічності нозологічних форм властивостями токсичних речовин, а також шляхами надходження, депонування, метаболізму і їх елімінації.

Висновки

Таким чином, у екологічно проблемному регіоні значно вище середньо республіканського рівень первинної захворюваності підлітків. Поширеність хвороб серед підліткового населення у екопроблемному регіоні вище середнього республіканського рівня на 816,4 вип./10 тис. При цьому для нього характерно перевищення у 9-ти нозологічних класах. Найбільші перевищення зареєстровано у хвороб сечостатевої системи (на 36,1 %), системи кровообігу (на 16,8 %), вуха та соскоподібного відростку (на 14,5 %). Специфічними рисами екопроблемного регіону є наявність групи з чотирьох класів хвороб (органів дихання, сечостатевої системи, шкіри та підшкірної клітковини, ока та його придаткового апарату), яка перевищує аналогічні хвороби в середньому по республіці на 20,2 % і складає 71,4 % всіх випадків нових захворювань.

Подальші дослідження полягають у розробці та перевірці ефективності моделі профілактики патологічних станів, пов'язаних з екологічними факторами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антипкін Ю. Г. Стан здоров'я дітей в умовах дії різних екологічних чинників / Ю. Г. Антипкін // Мистецтво лікування. – 2005. – № 2. – С. 16–23.
2. Верзилина И. Н. Эпидемиология врожденных аномалий развития новорожденных в Белгороде // И.Н. Верзилина, Н.М. Агарков, М. И. Чурносков // Российский педиатрический журнал. – 2006. – № 4. – С. 45–46.
3. Дубовина Е. В. Резервы снижения младенческой смертности в России / Е. В. Дубовина // Российский педиатрический журнал. – 2005. – №6. – С. 8–12.

**СОВРЕМЕННЫЕ РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ВЛИЯНИЯ
ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА ЗАБОЛЕВАЕМОСТЬ ПОДРОСТКОВ**

Щудро С.А.

Резюме. Техногенный прессинг в современных условиях определяет экологические проблемы. Значительное техногенное загрязнение окружающей среды детерминирует экологические обусловленные заболевания: органов дыхания, системы кровообращения, мочеполовой системы, уха и сосковидного отростка, кожи и подкожной клетчатки.

Ключевые слова: техногенное загрязнение, экологически обусловленные заболевания

**MODERN REGIONAL ASPECTS OF THE INFLUENCE OF
ENVIRONMENTAL FACTORS ON THE MORBIDITY OF ADOLESCENCE**

Shudro S.A.

Summary. Technogenic pressure in modern conditions defines environmental problems. Considerable technogenic pollution of the environment determines environmentally caused diseases: respiratory tract, cardiovascular system, urinary tract, ear and mastoid process, skin and subcutaneous tissue.

Key words: industrial pollution, environmentally caused diseases

Отримано до редакції 12.03.13